

ATTILA VE AVRUPA HUNLARI: TANRI'NIN KIRBACI

Kardelen ÇELEBİ*

Türk coğrafyası denildiğinde Altaylar ve Orta Asya bozkırları akla gelmektedir. Türklerin ana yurdu ve Orta Asya'nın sınırları; doğuda Baykal Gölü, batıda Hazar Denizi ve Ural Dağları; kuzeyde Sibiry bozkırları, güneyde Tanrı Dağları ve Gobi Çölü'ne kadar uzanmaktadır. Tarihte kurulan onlarca Türk devletinin 16'sı Cumhurbaşkanlığı Forsunda yer almaktadır. Bunlara örnek olarak Büyük Hun İmparatorluğu, Göktürk İmparatorluğu, Uygur İmparatorluğu ve Osmanlı İmparatorluğu verilebilir. Her Türk devletinin bir kurucusu olduğu gibi unutulmaz bir hükümdarı da bulunmaktadır. Mete Han, Bumin Kağan, Sultan Alparslan, Fatih Sultan Mehmet gibi adını tarihe kazınmış hükümdarlardan biri de Hun İmparatoru Attila'dır.

Tarih kaynaklarına göre ilk Türk topluluğu İskitler, ilk Türk Devleti ise Hunlardır. Hunların esas kökeni bilinmemekle birlikte Orta Asya'ya dayandıkları ve bozkırın göçebe toplumlarından biri oldukları düşünülmektedir. Batı Hun İmparatorluğu olarak da anılan devlet, Avrupa'daki Hun varlığının ve etkisinin artması sonucu Hun kavimlerinin birleşmesiyle ortaya çıkmıştır. Avrasya steplerinden 350 yılında göç eden Hunlar, 376-469 yılları arasında Avrupa'da hüküm sürmüştür. Avrupa'nın siyasi ve kültürel özelliklerinin alınmasının yanı sıra Kavimler Göçü ve Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasında da Avrupa Hunlarının payının olduğu söylenmektedir. Devletin dili Hunca olmakla beraber Cermen dilinin yanı sıra Türkçe dillere yakın, Moğolca ve Ön Bulgarca kökenli olabileceğine ilişkin bilgiler de mevcuttur. Devletin başkenti, Macaristan'ın Segedin şehri veya Budapeşte'nin Budin şehri yakınlarındaki Sycambria'dır. İmparatorluk 352 yılında Tarkan tarafından kurulmuştur. Tarkan, hükümdarlık döneminde kurduğu yapının devlet halini almasını sağlamıştır. Hükümdar Balamir döneminde Karadeniz'de yaşayan Ostrogotlar ve Vizigotlar'ın Hun istilaları nedeniyle göç etmek zorunda kalmaları Kavimler Göçü'nü başlatmıştır. Daha sonrasında Tuna Nehri'ne ve ilerleyen dönemde Trakya'ya kadar geçilmiştir. Batı Roma ile iyi ilişkiler kurulurken Doğu Roma İmparatorluğu ile rekabet başlamıştır. Rua döneminden sonra ise Attila'nın hükümdarlığı başlamıştır. 434-445 yılları arasında ülkeyi bir süre kardeşi Bleda ile birlikte yöneten Attila, daha sonrasında tek başına hüküm sürmüştür. Attila dönemi, 445-453 yılları arasında kapsamaktadır. Attila, Avrupa'da zaman zaman "şeytanın ta kendisi" şeklinde tanımlanmıştır. Bunun sebebi hükümdarın başarısı ve Avrupa'yı tam anlamıyla dize getirmiş olmasıdır. Bu dönemde; Doğu Roma ile Margos Anlaşması imzalanmış diğer yandan İskitya, Birinci ve İkinci Balkan, Batı Roma (Galya) ve İtalya Seferlerine çıkmıştır. Attila babası Muncuk tarafından Doğu Roma'ya "Barış Rehinesi" olarak verilmiştir.

Çin'den Avrupa'ya uzanan Avrupa Hun İmparatorluğu, Batı ve Doğu Roma İmparatorluğu'nu kendisine vergi ile bağlamıştır. Attila; akıllı, kurnaz, sabırlı, ileri görüşlü, kararlı ve sezgi sahibi bir yönetici olarak bilinmektedir. Doğu Roma İmparatorluğu'nu dize getirdiğinden kendisi "Tanrı'nın Kırbacı (Flagellum Dei)" lakabıyla anılmaktadır. Attilanın "*Ben ve milletim Tanrı'nın Kırbacıyız. Tanrı yoldan çıkan milletleri cezalandırmak için bizi gönderir!*" şeklindeki ifadesi de bunu onaylar niteliktedir. Attila'nın "*Atımın ayak bastığı her yer benim toprağımdır.*" söyleminden de anlaşılacağı üzere batının tamamına hâkim olan Attila, İtalya Seferi'nden sonra doğuya da hâkimi olmak istemiştir. Bu nedenle İran Seferi'ne çıkmak isteyen hükümdar, ölümü sebebiyle hedefine ulaşamamıştır.

Attila'nın ölümünün ardından oğulları arasında taht kavgaları baş göstermiştir. Bu sebeple bir süre sonra imparatorluk yıkılma sürecine girmiştir. Attila'nın büyük oğlu

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Üçüncü Sınıf Öğrencisi

Dengizik'in Bizans'ta ölmesi Hunların sonu olarak görülmektedir. Diğer bir görüş ise Attila'nın küçük oğlu İrnek'in göç etmesi neticesinde Karadeniz'in kuzeyindeki Bulgarların ataları ile karıştıkları yönündedir. Türk dünyasının önemli isimleri arasında yer alan Attila Türklerin ve Macarların yanı sıra Cermen ve İskandinav kültürlerini etkileyerek Nibelungen Destanı (Nibelungenlied) gibi eserlere konu olmuştur. Attila'nın güçlü ve saygıdeğer bir imparator vasfına sahip olduğu "Tanrı'nın Kırbağı" söyleminden ve ölümü için yazılan şu dizelerden de anlaşılmaktadır;

"Gökyüzünde yağ yağdıran bir bulut

Güneş yaslara bürünmüş batıyor...

Altın, gümüş ve çelikten bir tabut

Bu tabutta Hun güneşi yatıyor."